

Mreža sektorjev in služb duševnega zdravja v lokalnem okolju

Predstavitev dobre prakse: Reforma sistema skrbi za duševno zdravje v Belgiji

Nacionalna reforma sistema skrbi za duševno zdravje v Belgiji temelji na celovitem in integriranem pristopu k duševnemu zdravju posameznika. To pomeni, da je uporabnik v središču mreže storitev, ki mu omogoča učinkovito uporabo virov v skladu z njegovimi potrebami. Reforma poziva k prehodu z institucionalne oskrbe na storitve v skupnosti, prispeva k izboljšanju dolgoročnega zdravja bolnikov in teži k zmanjšanju bolnišničnega zdravljenja.

Osrednji del reforme je **vzpostavitev lokalnih, večsektorskih mrež duševnega zdravja** (»mental health networks«). Mreža duševnega zdravja je mreža struktur in virov, ki na določenem geografskem območju zagotavljajo duševno zdravje vsemu prebivalstvu ali specifični ciljni skupini (npr. otrokom in mladostnikom, odraslim, starostnikom).

Sektorji, službe in ostali akterji na področju duševnega zdravja so **partnerji mreže duševnega zdravja**. To so zlasti službe na področju zdravstvenega varstva, tem pa so pridruženi predstavniki drugih sektorjev (sektor socialnega varstva, sektor za zaposlovanje, stanovanjski sektor, sektor za invalide itd.), ki lahko vsaj do neke mere nudijo ali pripomorejo k skrbi za dobro duševno zdravje. Sektor zaposlovanja na primer nudi pomoč pri ponovnem vključevanju oseb, ki imajo ali so imele težave z duševnim zdravjem, v delovno in s tem do neke mere tudi socialno okolje. Ključni partnerji mreže so predstavniki neformalne skrbi za duševno zdravje, kot so združenja uporabnikov in bližnjih.

Poslanstvo mreže duševnega zdravja je, da na lokalnem nivoju zagotavlja učinkovito spremljanje uporabnikov, boljšo kontinuiteto oskrbe in izboljšanje ponudbe oz. dostopnosti storitev. Pri tem upošteva potrebe prebivalstva, obstoječo ponudbo in varovanje svobodne izbire oseb s težavami v duševnem zdravju. Mreža duševnega zdravja torej pomeni nepretrgano sodelovanje in posvetovanje strokovnjakov v vseh službah in storitvah s področja duševnega zdravja znotraj vseh sektorjev in na vseh nivojih zdravstvenega in socialnega varstva. Vsak partner prispeva svoje znanje, spretnosti in veščine in tako pokrije svoje delovno področje, deljenje nalog pa omogoča celostno zadovoljiti različne potrebe uporabnikov. Partnerji mreže se morajo organizirati, da bi zadovoljili povpraševanje in naslovili potrebe po skrbi za duševno zdravje. Najti morajo rešitve, ki ustrezajo prebivalstvu na geografskem območju, ki ga pokrivajo in lokalno zadovoljiti potrebe na področju duševnega zdravja.

Mreža duševnega zdravja ima svojega **koordinatorja**, ki pozna vire in organizacije na svojem lokalnem področju. Ima strateško, programsko, organizacijsko in vodstveno vlogo. Poskrbi za vzpostavitev in delovanje mreže. Nato se redno srečuje s predstavniki, vodi oziroma upravnimi organi struktur in organizacij v mreži (odbor mreže). Ima podporo in sestankuje tudi s predstavniki lokalnih političnih teles. S svojim delovanjem pri partnerjih mreže osmišlja pomen sodelovanja v mreži. Naloga koordinatorja je tudi skrb za redno posodobljen prikaz ponudbe storitev v mreži.

Vsaka mreža duševnega zdravja promovira pet temeljev reforme skrbi za duševno zdravje: prehod z institucionalnih na skupnostne storitve (zdravljenje v zdravstvenih ustanovah samo za osebe, ki to res potrebujejo), rehabilitacijo in ponovno vključevanje v družbo, medsektorsko povezovanje, krepitev oskrbe v bolnišnicah (intenzivna oskrba znotraj bolnišnice, ki omogoča krajšo nastanitev, in zdravljenje s programi intenzivne oskrbe) in konsolidacijo (usklajevanje obstoječih projektov v okviru krovnega koncepta skrbi za duševno zdravje). Mreža duševnega zdravja za uresničevanje temeljev poskrbi tako, da v lokalnem okolju omogoča naslednje storitve.

1. Aktivnosti za preprečevanje duševnih motenj, krepitev duševnega zdravja, zgodnje odkrivanje, presejanje in diagnosticiranje

Ključni partnerji: zdravstveno osebje, oskrbovalci na domu, storitve skupnostne oskrbe duševnega zdravja, socialno varstvo

2. Rehabilitacijski timi s ciljem okrevanja in vključevanja uporabnikov v skupnost (poudarek na socialni inkluziji)

Ključni partnerji: področje izobraževanja in dela, kulture

3. intenzivna oskrba v psihiatričnih bolnišnicah in na psihiatričnih oddelkih za osebe z akutnimi in kroničnimi stanji, ko je hospitalizacija potrebna

Ključni partnerji: psihiatrične bolnišnice, psihiatrični oddelki v splošnih bolnišnicah, dnevne bolnišnice

4. Nastanitveni prostori, ki omogočajo ponudbo oskrbe, kadar oskrba na domu ni mogoča

Ključni partnerji: oskrbovana/varovana stanovanja, zasebne stanovanjske pobude, neprofitna najemna stanovanja

5. Interdisciplinarni mobilni/ambulantni timi, ki zagotavljajo intenzivno zdravljenje v uporabnikovem okolju za akutna in kronična stanja

V Belgiji je poleg mrež za duševno zdravje odraslih vzpostavljenih tudi več **mrež za duševno zdravje otrok in mladostnikov**. Te mreže prav tako vključujejo vse partnerje na področju duševnega zdravja, kot so izvajalci zdravstvenega varstva, ustanove in službe, ki skrbijo za otroke, mladostnike in starše/skrbnike. Poseben poudarek je na osebah v starostni skupini od 16 do 23 let, ki se običajno znajdejo na prehodu med oskrbo duševnega zdravja otrok in mladostnikov ter oskrbo duševnega zdravja odraslih. Za prehodno starostno skupino mora mreža organizirati prilagojeno ponudbo in jim pri usklajevanju in vodenju nameniti posebno pozornost.